

Kvalitetsvurdering af Naturhistorisk Museum, Aarhus

2015

Indhold

Indhold	1
Kulturstyrelsens samlede vurdering	3
Fakta om Naturhistorisk Museum.....	5
Kvalitetsvurderingens fokusområder	6
Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse	6
Ressourcegrundlag	9
Forskning.....	11
Formidling.....	13
Samlingsvaretagelse	15
Museumslovens kapitel 8	18
Museets fremtid.....	19
BAGGRUND.....	20
1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Naturhistorisk Museum	20
2. Om Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger	21

Kulturstyrelsens samlede vurdering

Denne kvalitetsvurderingsrapport følger op på Kulturstyrelsens kvalitetsvurdering af Naturhistorisk Museum i 2004 og gør status for udviklingen og kvaliteten af museets arbejde.

Det er Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Naturhistorisk Museums opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Museet har fulgt tilfredsstillende op på en række forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen af museet i 2004. Der er dog fortsat potentiale for forbedring af den faglige opgavevaretagelse og for en styrkelse af museets faglige profil.

- Museet er fortsat udfordret af et bredt ansvarsområde og utilstrækkelig koordinering med de øvrige naturhistoriske museer
- Museet er fortsat udfordret på samlingsvaretagelsen, særligt på registrering, hvor der forestår et ressourcekrævende arbejde. Museet har nu begyndt en digital registrering af samlingen i et relevant system, der også bruges af de øvrige naturhistoriske museer.
- Der er sket et yderligere kvalitativt og kvantitativt løft af museets bredt anlagte forskning.
- Museet har videreudviklet sin formidling - både den digitale og den analoge - og arbejder målrettet med en fortsat kvalitativ udvikling af den samlede formidlingsvirksomhed.
- Museet samarbejder fortsat med myndigheder på naturområdet om sikring af naturværdier

Kvalitetsvurdering i 2004

Naturhistorisk Museum blev kvalitetsvurderet af Kulturarvsstyrelsen i 2004. Styrelsen konstaterede bl.a. følgende i rapporten:

- at museet grundlæggende var udfordret af et bredt formuleret ansvarsområde og en utilstrækkelig koordinering med de øvrige naturhistoriske museer
- at museet aktivt forskede og publicerede i et bredt felt indenfor dansk naturhistorie
- at museet havde en fremragende formidlingspraksis målrettet forskellige brugergrupper og en aktiv skoletjeneste, men museets ældre udstillinger levede ikke op til museets mål.
- at museet indsamlede bredt og ufokuseret i ansvarsområdet
- at museet havde et efterslæb på registrering og behov for systematik i arbejdet
- at museets magasiner overvejende var velordnede og overvågede
- at museet samarbejdede med relevante myndigheder i sager om naturbevaring m.v.

Kvalitetsvurderingsrapporten fra 2004 kan læses her:

http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/museer/Naturhistorisk_Museum.pdf

Der er siden kvalitetsvurderingen i 2014 sket en væsentlig udvikling i både de lovmæssige krav (driftstilskudslov fra 2010 og ny museumslov fra 2012) og de kvalitative standarder for museernes virksomhed (bl.a. div. udredninger, strategier mv., der sætter mål for museernes faglige opgavevaretagelse, organisation og ledelse). Der er tale om krav og standarder om øget økonomisk og faglig bæredygtighed og professionalisering af den samlede museumsvirksomhed, som har ændret Kulturstyrelsens grundlag for vurdering af museernes virksomhed. Styrelsens dokument "Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer" afspejler disse ændringer.

Denne opfølgning på kvalitetsvurderingen i 2004 skal ses på baggrund heraf.

Fakta om Naturhistorisk Museum

Naturhistorisk Museum er et statsanerkendt naturhistorisk museum med ansvar for naturhistorie i Danmark inden for alle tidsperioder.

Naturhistorisk Museum en selvejende institution.

Staten er museets offentlige hovedtilskudsyder. Desuden yder Aarhus Kommune og Aarhus Universitet driftstilskud til museet

Museet er oprettet i 1921 og statsanerkendt før 1974.

Museet har to besøgssteder:

- Naturhistorisk Museum (domicil) i Universitetsparken i Aarhus
- Molslaboratoriet på Djursland (forskningsstation med kursusfaciliteter).

Nøgletal for museet i 2014

- Museets samlede omsætning (indtægter) var 20,8 mio. kr.
- Museet rådede over 32 årsværk, heraf 10 videnskabelige årsværk.
- Museet havde 61.000 brugere på museet og 1.700 brugere på andre lokaliteter.

Kvalitetsvurderingens fokusområder

Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse

a. Arbejdsgrundlag

Ved kvalitetsvurderingen i 2004 vurderede Kulturarvsstyrelsen:

- at museet levede op til betingelserne for statsanerkendelse
- at museet var udfordret af et bredt ansvarsområde og utilstrækkelig koordinering med de øvrige naturhistoriske museer
- at museet burde afgrænse ansvarsområdet og definere relevante fokusområder i samarbejde med de øvrige museer på området

I 2010 indgik museet en partnerskabsaftale med de øvrige naturhistoriske museer, der definerede nogle fælles opgaver og en hensigt om øget koordinering af opgavevaretagelse. I 2013 reviderede museet sine vedtægter og fik bl.a. afgrænset det geografiske ansvarsområde til Danmark.

I 2015 er museets ansvarsområde: "Naturarv i Danmark". Museet vil gerne sætte fokus på biodiversitet, men aktuelt er det ikke reflekteret i vedtægterne. Det bredt formulerede ansvar gør det fortsat vanskeligt for museet at løfte alle opgaver på tilfredsstillende niveau. Det udestår at se den fulde effekt af partnerskabsaftalens mål om arbejdsdeling og koordinering mellem de naturhistoriske museer.

Strategisk grundlag

Kvalitetsvurderingen i 2004 forholdt sig ikke til begreberne "mission", "vision" og "strategi" for museets virksomhed.

I 2015 har museet har formuleret mission og vision for sin virksomhed, der udspringer af en omverdensanalyse, museets ansvarsområde og to af museumslovens fem opgavesøjler - forskning og formidling. Museets øvrige kerneopgaver er ikke reflekteret i missionen og visionen.

Med udsping i mission og vision har museet udarbejdet en strategi for den samlede virksomhed 2015-18. De strategiske mål er relevante, men der mangler mål for indsamling og bevaring, og mere udfoldede mål for indhentning af museets efterslæb på registrering. Det savnes, at strategien forholder sig til, hvordan museet tilvejebringer de nødvendige ressourcer til realiseringen.

b. Organisation

Kvalitetsvurderingen i 2004 forholdt sig ikke til museets organisation, men til opgaver og medarbejder-kompetencer.

I 2015 arbejder museet systematisk med udviklingen af organisationen. Der er i 2014 etableret en ny organisationsstruktur, der skal understøtte realiseringen af museets samlede strategi for årene 2015-18. Organisationsstrukturen reflekterer strategien, der har fokus på forskning og formidling, men hvor samlingsvaretagelsen spiller en mindre rolle.

c. Ledelse

Kvalitetsvurderingen i 2004 konstaterede:

- at museet levede op til kravene i museumsloven om ledelsen, herunder om bestyrelsens sammensætning og direktørens faglige kvalifikationer.
- at bestyrelsen årligt drøftede de overordnede udviklingslinjer for museet, og forholdt sig til museets arbejdsgrundlag ved drøftelser af museumsloven.

I 2015 lever museet fortsat lever op til museumslovens bestemmelser om ledelsen i statsanerkendte museer og til kravene i driftstilskudsloven (2010) om samme forhold. Bestyrelsen har drøftet Kulturministeriets anbefalinger for god ledelse i selvejende kulturinstitutioner. Aktuelt har museets bestyrelse relevante kompetencer i forhold til museets drift og udvikling, men vedtægterne har ikke bestemmelser der sikrer, at det også fremover vil være tilfældet.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har ført sine vedtægter ajour med gældende lovgivning på museumsområdet, herunder har fået defineret og godkendt et geografisk ansvarsområde
- at museet har formuleret et strategisk grundlag for virksomheden i form af mission, vision og strategi
- at museet systematisk arbejder med udviklingen af organisationen, og har etableret en ny struktur, der skal understøtte museets samlede strategi for årene 2015-2018.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets ansvarsområde fortsat er defineret så bredt, at museet har vanskeligt ved at løfte alle lovbestemte opgaver
- at museet i organiseringen af sine ressourcer fortsat ikke prioriterer registrering tilstrækkeligt højt
- at museets mission/vision ikke forholder sig til indsamling, bevaring og registrering
- at museets strategi ikke har mål for opgaverne indsamling og bevaring, og udfoldede mål for registrering af samlingen
- at strategien ikke forholder sig til, hvordan museet tilvejebringer de nødvendige ressourcer til realisering af strategien.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- At museet i dialog med de øvrige naturhistoriske museer tager initiativ til en øget arbejdsdeling, og at museet på den baggrund reviderer sit ansvarsområde. Et mere fokuseret ansvarsområde, koordineret med de øvrige naturhistoriske museer, vil effektivisere ressourceanvendelsen og bidrage til en skarpere profil i museets faglige virksomhed
- at museets mission og vision reflekterer hele ansvarsområdet og alle fem opgavesøjler efter museumsloven og at strategien suppleres med mål for indsamling og bevaring, og mere udfoldede mål for indhentning af museets efterslæb på registrering
- at strategien også forholder sig til, hvordan museet skaffer de nødvendige ressourcer til realiseringen
- at museet genovervejer sin organisation og de ressourcemæssige prioriteringer under indtryk af efterslæb på samlingsområdet
- at museet overvejer at præcisere bestemmelserne om udpegning til bestyrelsen for at sikre, at de udpegede medlemmer fortsat har professionelle kompetencer for museets drift og udvikling

Ressourcegrundlag

a. Økonomi

Ved kvalitetsvurderingen i 2004 havde museet samlede indtægter på 13,7 mio. kr., hvoraf de offentlige tilskud fra stat og kommune udgjorde 10,4 mio. kr. Der var tale om et vigende offentligt tilskudsgrundlag, der havde negativ indflydelse på museets opgavevaretagelse.

I 2014 var museets samlede indtægter på 20,8 mio. kr. Indtægterne fordelte sig således jf. museets årsrapport:

- Driftstilskud fra Kulturministeriet: 5,3 mio. kr.
 - Driftstilskud fra Aarhus Universitet: 3,4 mio. kr.
 - Driftstilskud fra Aarhus Kommune: 2,5 mio. kr.
 - Projekttilskud m.v. 0,6 mio. kr.
 - Egenindtjening, eksterne projekter mv. 9,0 mio. kr.
-
- Årets (2014) resultat: 2.279.211 kr.
 - Egenkapital (2013): 62,7 mio. kr.

Museets indtægtsgrundlag har omtrent fulgt den generelle udvikling i løn og priser fra 2003 -13, men er steget væsentligt fra 2013 (16,9 mio.) til 2014 (20,8 mio.). De offentlige driftstilskud er stabile, og ligger i den øvre ende af skalaen for offentlige tilskud til statsanerkendte museer. Museet oplyser, at museet har modtaget et driftstilskud fra Aarhus Universitet siden 1970'erne. Museet har indgået en samarbejdsaftale med Aarhus Kommune for 2014 -17, der fastlægger det kommunale driftstilskud. Museet har en stor egenindtjening fra eksterne projekter, kurser, entræer og butik. Museet har en stor egenkapital, da museet selv ejer sine (næsten gældfri) bygninger.

b. Medarbejdere

- Ved kvalitetsvurderingen i 2004 havde museet 29 fastansatte medarbejdere heraf seks medarbejdere i fleksjobs. Museet mente, der manglede nogle kompetencer og ønskede at ansætte en forskningsprofessor og personale til IT, kommunikation og projektledelse.
- Kulturstyrelsen anbefalede, at museet overvejede, hvilke funktioner der var vigtigst at få dækket og at prioritere personale-ressourcer til registrering af samlingerne.

I 2014 rådede museet over 32 årsværk heraf ni fastansatte videnskabelige årsværk. To årsværk blev udført af medarbejdere med en ph.d.-grad eller tilsvarende kompetenceniveau. Medarbejderstaben er bredt sammensat og med kompetencer til at løfte museets opgaver. Museet har forøget antallet af medarbejdere fra 2003 til 2014, men uden at prioritere de anbefalede personaleressourcer til registreringsområdet.

c. Bygninger

Kvalitetsvurderingen i 2004 påpegede:

- at museets bygningsmasse var god og velegnet til formålet
- at bygningernes beliggenhed i Universitetsparken var særlig værdifuld på grund af forbindelsen til forskningsmiljøet på Aarhus Universitet.

I 2015 råder museet over den samme bygningsmasse som i 2004 d.v.s. museumskomplekset i Universitetsparken, Molslaboratoriet på Djursland og en magasinbygning i Trige nord for Århus. Alle bygningerne er opført til eller ombygget til museumsformål, og er i god stand. Museet ejer alle bygningerne, og vedligeholdelsen påhviler museet. Der foreligger ikke langsigtede vedligeholdelsesplaner, bygningerne vedligeholdes efter behov. Der er kun lille gæld i bygningsmassen, derfor kan museet nøjes med at bruge 8 % af sit årlige driftsbudget til bygningsdrift.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har en stor og stigende egenindtjening, der udgør over 40 % af omsætningen.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har et bæredygtigt og stabilt økonomisk driftsgrundlag for sin virksomhed
- at museet har god og stabil opbakning fra hjemstedskommunen og Aarhus Universitet
- at over 25 % af museets fastansatte medarbejdere har en relevant faglig uddannelse i forhold til museumsvirksomheden i ansvarsområdet
- at museet kun har begrænsede gældsforpligtelser på sine bygninger, hvilket medvirker til moderate udgifter på området
- at bygningerne generelt er velegnede til museets formål, og fremstår velholdte

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet fortsat ikke prioriterer tilstrækkelige ressourcer til samlingsområdet

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet fortsat arbejder for at styrke det økonomiske grundlag for sit virke
- at museet fortsat prioriterer fastansættelse af videnskabelige medarbejdere, der kan bidrage til fastholdelse af viden i institutionen og til kvalificering og udvikling af museets samlede opgavevaretagelse.
- at museet løbende overvejer bygningernes egnethed for museets videre udvikling
- at museet udarbejder en langsigtet vedligeholdelsesplan for hele bygningsmassen
- at museet prioriterer de nødvendige ressourcer til samlingsområdet

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde.

Kvalitetsvurderingen i 2004 påpegede:

- at museet aktivt forskede og publicerede i et bredt felt inden for ansvarsområdet
- at en stor del af forskningen blev udført af nogle få medarbejdere, og samlet set blev publikationsraten vurderet til under middel.
- at museet betragtede forskningsmateriale som den enkelte forskers eget materiale
- Styrelsen anbefalede, at museet udarbejdede en forskningsstrategi, fokuserede sin forskning, øgede publiceringsraten, og sikrede fastholdelsen af forskningsresultater for museet.

Til brug for kvalitetsvurderingen i 2015 har museet indsendt en oversigt over sine forskningspublikationer for perioden 2011-15. I perioden har museet produceret 34 forskningsarbejder, heraf 15 fagfællebedømte videnskabelige artikler, med emner inden for naturhistorie i Danmark. Det fremgår, at museet forsker i ansvarsområdet og publicerer i anerkendte fagtidsskrifter, men at museets forskning og publicering fortsat spænder vidt uden et tydeligt fokus.

Museet har formuleret en række overordnede strategiske målsætninger for sin forskning i perioden 2015-18. Museet har endnu ikke udarbejdet en egentlig forskningsstrategi, der definerer de faglige fokusområder, sætter konkrete mål for forskningsproduktionen, sikrer forskningsresultaterne for museet, og forholder sig til den nødvendige ressource-allokering mv.

Museet indgår fortsat i relevante faglige netværk, og samarbejder med andre vidensinstitutioner om sin forskning.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet forsker og publicerer i ansvarsområdet på et højt kvalitativt og kvantitativt niveau

Det er tilfredsstillende:

- at museet indgår i samarbejder med relevante partnere om sin forskning

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets forskning i ansvarsområdet forsat spænder meget vidt uden et tydeligt fokus
- at museet ikke har udarbejdet en udfoldet forskningsstrategi

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet udarbejder en egentlig forskningsstrategi, der med afsæt i ansvarsområdet og i mission/vision definerer de faglige fokusområder, sætter retning og konkrete mål for forskningsproduktionen, sikrer forskningsresultaterne for museet, og forholder sig til den nødvendige ressourceallokering.

Formidling og brugere

a. Formidling

Museet er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i institutionen, i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

I kvalitetsvurderingen i 2004 blev det påpeget:

- at museet havde en fremragende formidlingspraksis målrettet forskellige brugergrupper og en særdeles aktiv skoletjeneste
- at museets ældre udstillinger ikke levede op til museets mål om at skabe overblik og sammenhæng i den biologiske verden
- at museet burde etablere nye udstillinger

I 2015 driver museet en differentieret formidling af ansvarsområdet med fokus på høj naturfaglig kvalitet. De fleste af museets udstillinger er klassiske museumsudstillinger af nyere dato med begrænset brug af moderne formidlingsformer som brugerinddragelse og digital formidling. Museet formidler desuden ved arrangementer, publikationer og undervisning til forskellige brugergrupper foruden ved digitale tilbud på hjemmesiden, på apps, sociale medier og net-TV.

Museet driver en skoletjeneste med undervisningstilbud til forskellige klassetrin koordineret med læreplaner i undervisningssektoren. Der foreligger skriftlige aftaler med Aarhus Kommune om skoleundervisningen. Museet har desuden undervisningstilbud til børn i før-skole-alderen. Museet har en høj undervisningsaktivitet med ca. 285 grundskoleklasser, 25 gymnasieklasser og 10 klasser fra andre uddannelsesinstitutioner om året. Undervisningen varetages af seks fuldtids- og deltidsansatte medarbejdere med relevante uddannelser, og evalueres systematisk.

Museets hjemmeside rummer foruden omfattende naturhistorisk formidling også praktiske oplysninger til brugerne om åbningstider, priser, faciliteter, arrangementer m.v. På hjemmesiden findes også oplysninger om museets vedtægter, ledelse, organisation, personale, årsberetninger. Museet årsregnskaber er ikke offentliggjort.

Museet har formuleret strategiske målsætninger for sin formidling, men har endnu ikke udarbejdet en udfoldet formidlingsstrategi, der med afsæt i forskningen i ansvarsområdet definerer fokusområder, sætter konkrete mål og forholder sig til den nødvendige ressource-allokering.

b. Brugere

I kvalitetsvurderingen i 2004 blev det påpeget:

- at museet havde høj opmærksomhed på brugernes aktive inddragelse. Det viste sig bl.a. ved interaktive elementer i udstillingerne, ekskursioner og arrangementer for særlige grupper.

I 2004 forelå der ikke systematisk indsamlede tal for museumsbrugerne ud over antallet af besøgende, der i 2003 var på 52. 000. I 2014 var antallet af brugere steget til 62.700.

Museet deltager i Den Nationale Brugerundersøgelse. Det fremgår af undersøgelsen fra 2014 at brugere, samlet set, vurderede museumsoplevelsen på det gennemsnitlige niveau for statsanerkendte museer. Museets egnethed for børn, muligheden for at deltage aktivt og lære nyt såvel som museets arrangementer, blev vurderet over gennemsnit. Omvendt vurderede brugerne udstillingernes præsentation lidt lavere end gennemsnittet for statsanerkendte museer.

Hvad angår sammensætningen af brugerne, viser undersøgelsen, at brugerne havde bopæl i Danmark (100 % mod gennemsnittet 74 %) og en meget høj andel var fra hjemkommunen (58 % mod gennemsnittet 20 %). Brugere var markant yngre end sædvanligt på museerne (74 % var under 50 år mod gennemsnittet 49 %), og der var en lidt større andel af mandlige brugere (41 % mænd mod gennemsnittet 39 % mænd).

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet driver en omfattende, differentieret formidlingsvirksomhed af høj faglig kvalitet i og udenfor museet ved brug af varierede formidlingsformer - analoge og digitale
- at museet tiltrækker brugergrupper, der er underrepræsenterede på andre museer
- at antallet af brugere er stigende

Det er tilfredsstillende:

- at museet har differentierede undervisningstilbud, der er udviklet og målrettet undervisningssektoren og tilpasset læreplaner og trinmål
- at museet desuden har udviklet undervisningstilbud til børn i før-skole-alderen
- at museet råder over de nødvendige medarbejdere med professionelle formidlingskompetencer m.h.p. den fortsatte kvalitative udvikling af museets formidling

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet udarbejder en formidlingsstrategi, der med afsæt i forskningen i ansvarsområdet og i resultaterne fra brugerundersøgelsen, definerer formidlingens fokusområder, sætter konkrete mål for formidlingen og forholder sig til den nødvendige ressourceallokering til formålet
- at museet fortsætter sit arbejde med en professionel og kvalitativ udvikling af museets samlede formidlingsvirksomhed
- at museet offentliggør årsregnskaber og ledelsesberetninger på hjemmesiden.

Samlingsvaretagelse

a. Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

Kvalitetsvurderingen i 2004 påpegede:

- at museet havde store naturhistoriske samlinger, der hovedsageligt var indsamlet som led i forskningen i ansvarsområdet.
- at museet burde overveje sit bredt formulerede indsamlingsfelt
- at museet burde prioritere og koordinere indsamlingen med de øvrige naturhistoriske museer

I 2015 har museet ikke har en nedskrevet indsamlingspolitik, og indsamler fortsat bredt og ukoordineret i ansvarsområdet som led i sin forskning. Desuden modtager museet fortsat et stort antal præparater som gaver fra private samlere, der ikke har klart udspring i museets forskning.

Museets oplyser i 2015, at museet nu definerer samlingen som de registrerede og nummererede genstande. Efter denne opgørelsesmetode omfatter samlingen ca. 453.000 museumsnumre. Efter samme metode opgør museet tilvæksten i 2014 til 889 museumsnumre. Men foruden genstandene i samlingen opbevarer museet skønsmæssigt ca. 19 mio. uregistrerede præparater indsamlet som led i forskning eller modtaget som donationer. Museet oplyser, at dette materiale har hobet sig op over mange år. Det afventer sortering og beslutning om, hvilke dele, der skal indgå i samlingen.

Museet har nu fået afgrænset samlingen, men er fortsat udfordret af tidligere tiders ureflekterede, ukoordinerede indsamling i et meget bredt ansvarsområde.

b. Registrering

Museet er forpligtet til at registrere sin samling. Genstande (herunder præparater) og anden dokumentation skal være registreret snarest muligt efter indsamlingen. Museets registrering skal være tilgængelig for offentligheden.

Kvalitetsvurderingen i 2004 påpegede:

- at registrering er en kerneopgave efter museumsloven, der ikke må nedprioriteres
- museet blev pålagt at forbedre sin registreringspraksis

I 2015 har museet besluttet at afgrænse samlingen til de nummererede og registrerede præparater. Med afgrænsningen er hele samlingen i princippet registreret. Det udestår imidlertid at gennemgå ca. 19. mio. uregistrerede præparater med henblik på beslutning om, hvilke dele der skal indgå i samlingen. De fakto har museet derfor et massivt registreringsefterslæb.

Museet har begyndt en systematisk digital registrering af samlingen i et anerkendt, internationalt naturhistorisk registreringssystem, Specify. Registreringen er koordineret med de øvrige naturhistoriske museer, der bruger samme system. Aktuelt har museet afsat én uddannet medarbejder til opgaven.

c. Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv som udbedrende indsats i forhold til samlingens forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Bevaring omfatter museets magasinering, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne.

Kvalitetsvurderingen i 2004 påpegede:

- at museets magasiner overvejende var velordnede, og at samlingerne regelmæssigt blev eftersat for skadedyrsangreb.
- at nogle magasiner i museumsbygningen var overfyldte
- at museet burde flytte større dele af samlingerne til magasinbygningen i Trige.

I 2015 har museet ikke en nedskrevet prioriteret bevaringsplan, men der foreligger en ekstern konserveringsfaglig vurdering af bevaringsforholdene. Det fremgår, at museet fortsat har nogle udfordringer med overfyldte magasiner, visse problemer med klimastyringen og alvorligst - risici for vandskader på samlingen. Konservator anbefaler sikring mod vandskader, løbende overvågning af klimaet og bedre mulighed for klimastyring. Kulturstyrelsen tilslutter sig den eksterne vurdering af bevaringsforholdene og de ledsagende anbefalinger.

Hvad angår sikring mod brand og tyveri, har museet automatisk virkende alarmeringsanlæg, der omtrent dækker hele samlingen. Museet har det nødvendige udstyr til brandbekæmpelse og afholder årlige brandøvelser.

Om samlingens bevaringstilstand har museet har i 2014 indberettet til Kulturstyrelsen, at 80 % af samlingen er i formidlingseget tilstand, 5 % er i stabiliseret tilstand 10 % er behandlingskrævende og 5 % er i svært skadet tilstand.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har begyndt en systematisk digital registrering af samlingen i et anerkendt, internationalt naturhistorisk registreringssystem, og at registreringen er koordineret med de øvrige naturhistoriske museer i Danmark, der bruger samme system

Det er tilfredsstillende:

- at museet aktivt indsamler i ansvarsområdet, typisk med udspring i forskning
- at museet har formuleret en klar afgrænsning af samlingen
- at 85 % af samlingen er i hhv. formidlingsegnet og stabiliseret tilstand

Det er ikke helt tilfredsstillende

- at museet fortsat har visse udfordringer på bevaringsområdet, herunder med overfyldte magasiner, problemer med klimastyringen og risici for vandskader
- at museet ikke har en nedskrevet prioriteret bevaringsplan

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet ikke har en nedskrevet indsamlingspolitik, der er koordineret med de øvrige naturhistoriske museer
- at museet fortsat indsamler passivt i betydeligt omfang
- at museet opbevarer ca. 19 mio. præparater, der afventer sortering og beslutning om hvilke dele, der skal indgå i samlingen

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet formulerer en indsamlingspolitik baseret på en restriktiv, men aktiv og faglig reflekteret praksis, der er knyttet til museets forskning og formidling og er koordineret med de øvrige naturhistoriske museer
- at museet som hovedregel undlader at indsamle præparater, der ikke skal indgå i samlingen
- at museet udarbejder en handleplan for sortering i og beslutning om hvilke af de ca. 19 mio. indsamlede præparater, der skal indgå i samlingen. De resterende bør museet udskille
- at museet udarbejder en prioriteret bevaringsplan
- at museet prioriterer markant flere ressourcer til samlingsvaretagelsen, herunder til bevarings- og registreringsopgaverne

Museumslovens kapitel 8

De statsanerkendte museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne virke for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden. De statsanerkendte naturhistoriske museer har et særligt ansvar for sikringen af usædvanlige naturhistoriske genstande, der findes i forbindelse med jordarbejder o. lign. jf. museumslovens kapt. 8, § 29.

I kvalitetsvurderingen i 2004 blev det påskyndet:

- at Naturhistorisk Museum samarbejdede med flere jyske amter og med andre myndigheder i sager om naturgenopretning, motorvejslineføringer, nationalparker m.v.

I 2015 samarbejder museet fortsat med relevante myndigheder og andre naturhistoriske museer om sikring af naturarv. Aktuelt bl.a. med Naturstyrelsen om indvandringen af ulve i Danmark og om Nationalpark Mols Bjerger.

Det er tilfredsstillende:

- at museet samarbejder med relevante plan- og fredningsmyndigheder og løbende bidrager med naturhistorisk viden af høj faglig standard m.h.p. sikring af naturværdier.
- at museet samarbejder med Statens Naturhistoriske Museum og de øvrige naturhistoriske museer om sikringen af usædvanlige naturhistoriske genstande, der findes i forbindelse med jordarbejder o. lign.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet fortsætter sit samarbejde med plan og fredningsmyndigheder såvel som med de øvrige naturhistoriske museer om sikring af naturarv i Danmark.

Museets fremtid

Naturhistorisk Museum har formuleret en vision for fremtiden, der har fokus på natur, formidling og brugere. Museet vil være:

- kendt som et nyskabende museum med fokus på levende formidling, digitalisering og kreativ brug af IT-teknologier
- kendt for, på et forskningsbaseret grundlag, at debattere på alle medier og være i dialog med befolkningen
- kendt for sætte dansk natur på dagsordenen overalt hvor mennesker mødes
- et museum som befolkningen føler medejerskab til, og som gør en mærkbar forskel for naturen og samfundet
- kendt for at involvere befolkningen aktivt i forskningen og formidlingen af dansk natur

Museet ønsker at realisere visionen inden for de eksisterende rammer som selvejende, statsanerkendt naturhistorisk museum i Århus, og har ikke aktuelle planer om fusion med andre museer.

BAGGRUND

1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Naturhistorisk Museum

Kvalitetsvurderingsbesøget fandt sted d. 16. april 2015

Tilstede var:

Fra Naturhistorisk Museum:

Bestyrelsesformand Jørgen Holst

Museumsdirektør Bo Skaarup

Vicedirektør Henrik Sell

Forskningsansvarlig Kent Olsen

Samplingsansvarlig Hans Viborg Kristensen

Fra Aarhus Kommune:

Kulturchef Ib Christensen

Fuldmægtig Mette Damm

Fra Kulturstyrelsen:

Specialkonsulent Berit Fruelund Kjærside

Specialkonsulent Hans-Henrik Landert

Praktikant Anna Katrine Bønnelycke

I forbindelse med besøget blev museets udstillinger, magasiner, administrationslokaler mv. besigtiget.

2. Om Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger

Kvalitetsvurderinger er en del af Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste tolv år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer bl.a. sig om:

- Udredningen om bevaring af kulturarven (Kulturministeriet, 2003)
- Udredning om museernes formidling (Kulturministeriet, 2006)
- Forskningsstrategi for Kulturministeriets område (Kulturministeriet, 2009)
- Internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed (Kulturministeriet, 2010)
- Den nationale brugerundersøgelse (Kulturstyrelsen, 2009-2014)
- God ledelse af selvejende kulturinstitutioner (Kulturministeriet, 2011)
- Udredning om fremtidens museumslandskab (Kulturministeriet, 2011)
- Kulturministeriets digitaliseringsstrategi 2012 – 2015 (Kulturministeriet, 2012)

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Kulturstyrelsens hjemmeside: www.kulturstyrelsen.dk under institutioner/museer/museumsvirksomhed/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Kulturstyrelsens vurderinger af og anbefalinger til museets drift og fortsatte udvikling. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele: For det første museernes indberetninger til Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, årsberetning, oversigt over forskningspublikationer samt museets indberetning til Kulturstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". For det andet et kvalitetsvurderingsmøde på museet, hvor museets bestyrelse og hovedtilskudsyder, der ofte er museets hjemkommune, deltagere.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Kulturstyrelsens vurderinger og anbefalinger samles i en rapport, der sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Kulturstyrelsens anbefalinger. Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Et år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre skriftligt for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.